

Nr 8.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
ändrad lydelse av 5 § i lagen den 26 maj 1909 om
Kungl. Maj:ts regeringsrätt; given Stockholms slott
den 18 december 1925.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

GUSTAF.

Torsten Nothin.

Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om
Kungl. Maj:ts regeringsrätt.**

Härigenom förordnas, att 5 § i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

Förordnande att inom vederbörande departement bereda och inför regeringsrätten föredraga ärende meddelar Konungen.

Om — — — hörande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1926.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 november 1925.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Nothin, anför:

»Under de senare åren har balansen av oavgjorda mål, tillhörande regeringsrättens prövning, starkt ökats till följd av en tämligen jämnt fortgående stegring av inkommande mål. Ännu till och med år 1916 undergick balansen icke någon större förändring, i det att den blott stigit från 701 mål år 1910 till 819 mål år 1916. Därefter har balansen ständigt ökats, och denna ökning har varit särskilt anmärkningsvärd under de tre sista åren; balansen utgjorde sålunda 1,839 mål vid utgången av år 1921, 2,233 mål år 1922, 2,946 mål år 1923 och 3,579 mål år 1924.

Balansen torde komma att från och med innevarande år undergå en väsentlig förbättring, främst genom bortfallandet av vissa avlönings- och anmärkningsmål m. m., vilka icke längre få fullföljas till regeringsrätten. En verkställd beräkning har givit vid handen, att under de närmaste åren kunna beräknas inkomma i runt tal mellan 1,900 och 2,000 mål samt med nuvarande arbetsformer avgöras omkring 1,900 mål. Enligt denna beräkning skulle emellertid balansen icke komma att nedgå, utan i bästa fall blott komma att icke ytterligare ökas.

Även om man beaktar, att av de balanserade målen en avsevärd del utställts till förklaring eller gjorts till föremål för utredning genom underordnade myndigheter, är det tydligt, att balansen numera nått en sådan storlek, att för dess nedbringande särskilda åtgärder måste komma under övertvägande.

I anledning härav har jag hos regeringsrättens ledamöter gjort förfrågan angående de åtgärder, vilka kunna böra vidtagas i syfte att nå ett snabbare avgörande i regeringsrätten. Jag har därvid utgått från att det nu icke bör ifrågakomma att öka antalet ledamöter i regeringsrätten.

Regeringsrättens äldste ledamot har meddelat mig, att regeringsrätten efter överläggning funnit sig böra anvisa vissa åtgärder, vilka skulle leda till att ett större antal mål under året kunde föredragas. Vad angår åtgärder för

minskande av tillströmningen av mål hava regeringsrättens ledamöter ej ansett, att för närvarande föreligga tillräckliga skäl för införande av fullföljdsavgift eller vidtagande av annan likartad åtgärd för begränsning av fullföljdsrätten. Enligt deras uppfattning böra allenast sådana mål, i vilka avgörandet i sista instans lämpligen kan uppdragas åt annan myndighet, avskäras från fullföljd till regeringsrätten. I enlighet härmed har ifrågasatts, att besvär i mål om fastighetstaxering ej längre skulle få dragas under regeringsrättens prövning. Vidare har ifrågasatts, att regeringsrättens yttrande framdeles ej skulle inhämtas över ansökningar i fideikommissärenden.

Vad angår avlyftande från regeringsrätten av mål rörande fastighetstaxering, torde, därest åtgärder i detta syfte anses kunna vidtagas redan nu utan samband med den på dagordningen stående frågan om en reformering av taxeringsväsendet i dess helhet, denna fråga närmast ankomma på prövning av chefen för finansdepartementet. Till ordningen för prövning av ansökningar i fideikommissärenden anhåller jag att senare under denna dag få återkomma.

Även om regeringsrätten i den utsträckning, som av dess ledamöter ifrågasatts, skulle komma att befrias från handläggningen av vissa mål och ärenden, lärer verkan därav icke bliva så betydlig, att på denna grund något nämnvärt nedbringande av balansen kan påräknas. Endast en ökning av antalet årligen avgjorda mål torde kunna väntas medföra en mera avsevärd minskning i denna balans.

I syfte att antalet avgjorda mål skulle kunna ökas, hava regeringsrättens ledamöter ifrågasatt en viss utsträckning av den nuvarande sessionstiden, varigenom till denna skulle läggas en tid, motsvarande omkring 15 föredragningsdagar om året. Denna utökning av sessionstiden skulle emellertid förutsätta, att en sådan beredning av ärendena säkerställdes, att regeringsrådets kontrolläsning av handlingar kunde inskränkas och mindre tid behövde tagas i anspråk för överläggningar angående besluten och justering av dem. För detta ändamål skulle i första hand krävas, att föredragandena i större utsträckning än hittills upprättade föredragningspromemorior. I samband härmed hava förordats vissa ändrade anordningar i fråga om föredragandenas anställande och deras arbete, avseende dels att föredragandena skulle förordnas allenast på viss tid och dels att föredragningen i regeringsrätten icke bleve en sysselsättning vid sidan av övriga ämbetsgöromål utan helst helt fyllde vederbörandes tid. Ökningen i sessionstiden och de ändrade anordningarna med avseende å föredragningen hava inom regeringsrätten antagits kunna medföra, att antalet avgjorda mål skulle kunna höjas med omkring 400 mål årligen.

Om man vill undvika en ökning av regeringsrådets antal, är det av största betydelse, att en utsträckning av föredragningen inom regeringsrätten kommer till stånd. Möjliga åtgärder för att skapa nödiga förutsättningar för en dylik utökad föredragning synas fördenskull böra vidtagas. Utan att i detta sammanhang närmare ingå på frågan om användning i större omfattning av föredragningspromemorior i regeringsrätten, vill jag framhålla, att en vidgad tillämpning av promemoriesystemet sannolikt skulle i väsentlig mån bidraga till att ökad tid kunde användas för föredragningen. För vinnande av största

möjliga resultat av föredragningen är emellertid även av vikt, att föredragandenas arbete organiseras på lämpligt sätt. Från regeringsrådets sida har, såsom nämnts, erinrats om önskvärdheten av att föredragandena i regeringsrätten kunna helt ägna sig åt denna uppgift.

I samband med regeringsrättens tillkomst infördes i § 25 regeringsformen stadgande av innehåll, att ärendena skola till föredragning och avgörande i regeringsrätten beredas i det departement, vartill de enligt fastställd fördelning höra. I lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt upptogs under 5 § den bestämmelse, att föredragande i regeringsrätten skall, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, vara ämbets- eller tjänsteman i det statsdepartement, vartill det ärende, som skall föredragas, enligt stadgad fördelning hör. Ordningen för föredragningen i regeringsrätten reglerades närmare genom stadgan den 5 juni 1909 (nr 49) angående behandlingen inom statsdepartementen av ärenden, som tillhöra Kungl. Maj:ts regeringsrätt. Enligt 1 § i denna stadga skola de besvärsmål och andra ärenden, som böra i regeringsrätten förekomma, beredas och föredragas av kansliråden i det statsdepartement, vartill desamma enligt stadgad fördelning höra, dock att Kungl. Maj:t, där så finnes erforderligt, förordnar kanslisekreterare eller annan tjänsteman inom departementet att vara föredragande inför regeringsrätten.

Under den tid, som förflutit från det regeringsrätten trädde i verksamhet, har den ordning alltmer befasts, att föredragningen så långt det varit möjligt inom varje departement specialiserats på särskilda tjänstemän. I departementsorganisationen har detta förhållande kommit till synes på det sätt, att i vissa departement inrättats särskilda byråer för regeringsrättsföredragningen. Denna anordning innebär visserligen, att ärendenas beredning sker inom vederbörande departement, men de särskilda föredragandena hava i allmänhet en ställning, som nära motsvarar den, som skulle blivit följden av att en särskild, från fackdepartementen jämförelsevis fristående organisation inrättats för föredragningen i regeringsrätten.

Då det nu gäller att söka befordra en snabbare behandling av målen i regeringsrätten, torde den hittills vunna erfarenheten hänvisa till ett fortgående på den väg, som redan blivit beträdd med avseende å föredragningens koncentrerande till vissa uteslutande för denna uppgift avsedda tjänstemän. Då emellertid icke inom samtliga departement finnes full sysselsättning för en regeringsrättsföredragande, förutsätter ett konsekvent genomförande av en dylik anordning, att en person kan förordnas att vara föredragande för mer än ett departement. För att arbetet må kunna på lämpligt sätt ordnas och fördelas, måste dessa föredragande upphöra att sortera under olika departement och i stället sammanföras under visst departement.

I syfte att den nu i korthet antydda omläggningen av föredragningen i regeringsrätten må kunna genomföras, har jag, efter överläggning med övriga departementschefer, för avsikt att framlägga förslag om sammanförande av samtliga regeringsrättsföredragande inom justitiedepartementet. På frågan, huru

organisationen bör närmare utföras, skall jag i detta sammanhang icke ingå. Jag inskränker mig nu till att upptaga spörsmålet, huruvida nämnda anordning kan genomföras utan ändring i gällande bestämmelser angående föredragningen i regeringsrätten.

Föreskriften i § 25 regeringsformen, att de i regeringsrätten förekommande ärendena skola till föredragning och avgörande beredas i det departement, vartill de enligt gällande fördelning höra, synes ej lägga hinder för en anordning sådan som den nyss antydda. Ärendena böra nämligen fortfarande tillhöra vederbörande fackdepartement, i det att de skulle inkomma till och registreras hos detta departement, likasom kommunikationsåtgärder och expedieringen av regeringsrättens beslut skulle skötas därifrån. Föredragandena skulle ock därutinnan intaga ställningen av tjänstemän inom vederbörande departement, att på dem skulle ankomma ej mindre ombestyrande av nyssnämnda kommunikationsåtgärder och expediering än även att i statsrådsberedningen föredraga sådana ärenden om dispenser m. m., i vilka regeringsrätten avgivit yttrande. Den huvudsakliga förändringen i dessa tjänstemäns ställning skulle därför bliva den, att förordnande för dem såsom föredragande i regeringsrätten komme att utfärdas på allenast viss tid. Vidare komme sådant förordnande, vilket nu, antingen det gives i samband med utnämning till kansliråd eller utfärdas särskilt, meddelas på föredragning av chefen för vederbörande fackdepartement, att hädanefter ankomma på föredragning av chefen för justitiedepartementet, dit regeringsrätten hör. Som dennes förslag tydligen kommer att föregås av gemensam beredning med chefen eller cheferna för vederbörande fackdepartement, blir den sakliga förändringen i detta avseende icke stor.

Den tilltänkta anordningen torde emellertid icke kunna förenas med det förut berörda stadgandet i lagen om regeringsrätten, att föredragande skall vara ämbets- eller tjänsteman i det departement, vartill ärendet hör. En ändring i 5 § regeringsrättslagen är fördenskull påkallad. Härutinnan torde vara tillräckligt, att i nämnda lagrum föreskrives, att förordnande att inom vederbörande departement bereda och inför regeringsrätten föredraga ärende meddelas av Konungen.

I enlighet med de av mig nu angivna grunder har jag låtit inom justitiedepartementet utarbeta förslag till *lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.*»

Föredraganden uppläser omförmälda förslag, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets yttrande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Arvid Torold.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 12 december 1925.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet SVEDELIUS,
regeringsrådet PALMGREN,
justitierådet CHRISTIANSSON,
justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 21 november 1925, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Harald Waller.

Justitierådet *Svedelius*, regeringsrådet *Palmgren* och justitierådet *Christiansson* lämnade förslaget utan anmärkning.

Justitierådet *Alexanderson* yttrade:

Mot den föreslagna nya lydelsen av 5 § lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt synes i och för sig intet vara att erinra. Departementschefen har emellertid i sitt yttrande till statsrådsprotokollet angivit lagändringens syfte vara att undanröja ett formellt hinder för en påtänkt ny organisation av arbetet med regeringsrättsmålens beredande och tillika lämnat en redogörelse för denna nya organisations huvudgrunder. Jag föränledes därav att i detta sammanhang giva uttryck åt mina betänkligheter, huruvida föreskriften i § 25 regeringsformen, att ärendena skola till föredragning och avgörande i regeringsrätten beredas inom det departement, vartill de enligt § 6 regeringsformen höra, kan anses uppfylld genom en ordning, enligt vilken detta beredningsarbete — oberonde av vilket departement de handlagda ärendena tillhöra — anförtros åt personer, som förordnats till sysslans bestridande på föredragning av chefen för justitiedepartementet och åtnjuta sin avlöning å nämnda departements stat.

Ur protokollet:

A. V. Stenkula.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 december 1925.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Nothin, anmäler lagrådets den 12 i denna månad avgivna utlåtande över det den 21 november 1925 till lagrådet remitterade förslaget till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; därvid föredraganden efter redogörelse för utlåtandet hemställer, att förslaget, som av lagrådets flesta ledamöter lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas nästkommande års riksdag till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Arvid Torold.